

Internetconsultatie BHOS beleid – NWO-WOTRO

Nederland en de rest van de wereld zien zich geplaagd voor grote en onderling samenhangende uitdagingen. Demografische ontwikkelingen in de wereld gaan onder meer gepaard met conflicten, migratiestromen, de uitputting van natuurlijke hulpbronnen en klimaatverandering. Er zijn grenzen aan wat de aarde te bieden heeft en hiermee zorgvuldig omspringen vraagt onder meer om een nieuwe invulling van het begrip 'groei', het ontwikkelen van nieuwe energiebronnen, nieuwe manieren om de wereldbevolking te voeden en nieuwe methoden om conflicten te beslechten en samenwerking te bevorderen. Om inclusieve en bestendige oplossingen te vinden voor deze mondiale en samenhangende uitdagingen zijn in 2015 de sustainable development goals (SDGs) opgesteld. Om deze doelen te behalen is een sterk kennisfundament essentieel.

Wij willen via deze bijdrage benadrukken dat het stimuleren en genereren van nieuwe wetenschappelijke kennis en het synthetiseren en samenbrengen van bestaande kennis noodzakelijk is om te komen tot oplossingen voor de complexe mondiale problemen waar we voor staan. Door een interdisciplinaire aanpak en een proces van co-creatie met maatschappelijke en economische actoren verwachten wij dat de wetenschap een substantiële bijdrage kan leveren aan het BHOS beleid van het Ministerie. Kennis van de lokale context is van groot belang om met onderzoek te kunnen bijdragen aan de mondiale vraagstukken van de SDGs en om kennis te kunnen toepassen. Samenwerking met lokale onderzoekers en maatschappelijke stakeholders in de minder ontwikkelde delen van de wereld draagt bovendien wederzijds bij aan het versterken van onderzoekscapaciteit.

Het belang van kennis voor het BHOS beleid

Grondige wetenschappelijke kennis over grensoverschrijdende maatschappelijke uitdagingen en ontwikkelingsvraagstukken kan op verschillende wijzen het BHOS beleid ondersteunen. Allereerst willen we hierbij wijzen op de noodzaak van een stabiele en hoogwaardige kennisinfrastructuur op het gebied van de grote vraagstukken die voor het BHOS beleid van belang zijn. Door het mogelijk maken van wetenschappelijk onderzoek op relevante terreinen mobiliseert het Ministerie een kritische academische gemeenschap die voor toekomstig beleid geconsulteerd kan worden. Een kritische academische gemeenschap als klankbord voor het BHOS beleid is nodig om beleidsvoornemens te toetsen en op te schalen. De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) wil zich graag met het Ministerie inzetten om deze wetenschappelijke expertise te behouden en te versterken.

Een tweede reden waarom er een belangrijke plek ingeruimd moet worden voor wetenschappelijke kennis in het toekomstige BHOS beleid is dat onderzoeksresultaten op een directe wijze kunnen bijdragen aan verbeteringen in de lokale praktijk. In het via en door NWO gefinancierde wetenschappelijke onderzoek staan wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke relevantie voorop. Door ook de relevante lokale stakeholders in de onderzoeken te betrekken wordt bovendien bijgedragen aan het creëren van maatschappelijke, economische en politieke netwerken waardoor ook op langere termijn effecten voelbaar blijven. Deze zijn essentieel voor de nationale en regionale innovatiesystemen. De directe betrokkenheid van de private sector in het onderzoek stimuleert bovendien de economische ontwikkeling en het lokale ondernemerschap en kan daarmee ook een positieve bijdrage leveren aan de toekomstige handel met de betreffende landen. Daarnaast dragen de onderzoeksprojecten bij aan de lokale academische capaciteitsopbouw doordat onderzoekers van lokale universiteiten en kennisinstellingen een centrale, en soms leidende, rol spelen in het onderzoek. Voor de lage- en middeninkomenslanden is een sterke academische sector ook een voorwaarde voor verdere economische en sociale ontwikkeling en de mogelijkheid om tot technologische en sociale innovaties te komen.

Tenslotte willen we hier wijzen op de waarde van wetenschappelijk onderzoek voor het beleid. Een goed geïnformeerd en evidence-based beleid zal uiteindelijk bijdragen tot betere kwaliteit van het beleid en tot meer effectieve beleidsinterventies. Hiervoor kan het beste ruimte gegeven worden aan een ketenbenadering waarin fundamenteel, strategisch, praktijkgericht en innovatiegericht onderzoek met elkaar worden verbonden. Fundamenteel en strategisch onderzoek zijn nodig om een sterke kennisinfrastructuur in stand te houden maar zijn ook nodig voor een goede voeding voor beleid. Zij vormen de basis voor het praktijkgericht en innovatiegericht onderzoek dat meer gericht is op directe beleidsinterventies en aanbevelingen.

Wij pleiten daarom voor een versterking van de wetenschappelijke kennis rondom de complexe mondiale problemen waar de wereld voor staat. Door middel van een interdisciplinaire aanpak, co-creatie en co-design

kan deze kennis leiden tot kwaliteitsversterking van het BHOS beleid en tot directe kennisbenutting en capaciteitsopbouw in lage en middeninkomenslanden.

Samenhangend beleid voor de SDG's

De Sustainable Development Goals bieden een samenhangend raamwerk voor een internationale aanpak. Deze doelstellingen dwingen ons om op een meer integrale wijze te kijken naar mondiale uitdagingen en te kijken naar de wisselwerking tussen mondiale uitdagingen en lokale oorzaken, gevolgen en maatregelen. Zo'n integrale aanpak vormt ook de kern van een aantal programma's die NWO-WOTRO momenteel uitvoert, zoals het CGIAR-NL programma, het SDG-Tackling Global Challenges programma en het NWA-SDG programma over Beleidsinterventies en SDG interacties.

Als Nederland serieus wil bijdragen aan klimaat- en duurzaamheidsdoelen is het exporteren van Nederlandse kennis en oplossingen niet genoeg. We dienen veel meer te weten over de context ter plaatse. Bovendien zijn Nederlandse inspanningen veelal thematisch en regionaal verspreid. Beleidsmakers, kennisinstellingen, NGO's en het bedrijfsleven werken samen voor - en gedurende - een specifiek project, maar er is doorgaans weinig uitwisseling van resultaten tussen de diverse projecten en programma's. Er is ook weinig bekend over het totaal-effect van alle inspanningen samen, of over de impact op langere termijn. Beleid en maatregelen zijn dikwijls gebaseerd op vooronderstellingen die teruggrijpen op het verleden of ervaringen in andere regio's. Het inspelen op duurzaamheidsvragen vereist diepgaande kennis van de lokale realiteit en inzicht in de bedoelde en onbedoelde effecten van interventies onder verschillende geografische en institutionele omstandigheden. Als een kleine fractie van de vele miljarden die worden besteed aan de uitvoering van projecten geïnvesteerd zou worden in kennishubs, zou de effectiviteit van die projecten enorm toenemen. De grootste uitdaging voor het bereiken van de klimaatdoelen en SDGs ligt niet binnen Nederland, maar juist in de meest extreme en kwetsbare gebieden. Met het opzetten van kenniscentra en het opstarten van langdurige wetenschappelijke samenwerking kunnen we werken aan toekomstbestendige oplossingen.

We hechten daarom ook veel waarde aan de samenwerking met het Ministerie op het gebied van science diplomacy. Het versterken van het kennisfundament voor een sterk buitenlandbeleid (science in diplomacy) en het inzetten van internationale wetenschappelijke samenwerking ten behoeve van de aanpak van lokale en mondiale problemen (science for diplomacy) zijn wat ons betreft belangrijke elementen van een science diplomacy strategie. Samenwerking met de diplomatieke posten in het buitenland is wat ons betreft ook cruciaal voor een goede positionering van Nederland als kennis- en innovatieland (diplomacy for science).

Vraag 1 van 10

Nexus (samenhang) Ontwikkelingssamenwerking & Buitenlandse Handel

Het Nederlandse bedrijfsleven kan door middel van handel, investeringen en marktkracht een belangrijke rol spelen bij een aantal van de grote wereldwijde uitdagingen van deze tijd. Om de Nederlandse inzet richting het bedrijfsleven een focus mee te geven wordt gekozen voor een focus op de "twin-transities"; de digitale transitie (via onder meer artificiële intelligentie) en de verduurzamingstransitie. Deze twin-transities op digitale innovatie en verduurzaming zullen de komende jaren een grote rol spelen om de Parijs en Glasgow-doelen voor klimaat te halen. Die doelen moeten we in Nederland halen, maar ook wereldwijd. Hoewel er een grote behoefte is aan Nederlandse expertise en investeringen, zien we dat meer nodig kan zijn om het Nederlandse bedrijven te betrekken bij deze transities in (lage en) midden-inkomenslanden.

1. Hoe kan het Nederlandse bedrijfsleven meer betrokken worden bij de twin-transitie in (lage en) midden-inkomenslanden?

Een leidende rol in deze transities in lage- en middeninkomenslanden vraagt om een goede kennis van de lokale context en expertise in de landen zelf. Zonder de aanwezigheid van een functionerend kennis-ecosysteem in de betreffende landen kunnen Nederlandse bedrijven nauwelijks tot duurzame en bestendige oplossingen komen. Nederlandse kennisinstellingen kunnen bijdragen aan de opbouw van zo'n eco-systeem door het benutten van hun wetenschappelijke netwerk in die landen en het betrekken van alumni.

Vraag 2 van 10

Nederland kent een lange traditie van publieke private samenwerking. Nu de mondiale uitdagingen steeds groter worden, is het van belang deze publiek-private samenwerkingen te verdiepen en te versnellen. De duurzame ontwikkelingsdoelen zijn in 2015 vastgesteld als actieplan voor overheden, bedrijven, kennisinstellingen en burgers om duurzame ontwikkeling te verwezenlijken wereldwijd.

2. Hoe kunnen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen beter samenwerken om de duurzame ontwikkelingsdoelen te halen?

Overheid, diplomatie, bedrijfsleven en kennisinstellingen moeten een lange termijn kennisagenda ontwikkelen en de kwaliteit van het Nederlandse onderzoek en innovatiesysteem positioneren als een nieuwe Topsector Kennis. De SDGs kennen allerhande interacties en oorzaken, gevolgen en maatregelen spelen zich vaak niet af op dezelfde plek. Deze complexiteit vraagt om een goede kennisbasis, aan Nederlandse zowel als lokale zijde. Dat vereist investeringen in de lokale kennisinfrastructuur en in de kennisdiplomatie.

Vraag 3 van 10

Nederland heeft sinds 2016 een actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling. Beleidscoherentie voor ontwikkeling heeft als doel om in niet-hulp (OS) beleid schade voor ontwikkelingslanden te verminderen en synergiën en samenwerking te versterken. Het Nederlandse actieplan is in 2018 herzien en geeft een overzicht van vijf Nederlandse beleidsthema's die een invloed hebben op de ontwikkelingskansen in ontwikkelingslanden. Deze thema's zijn: (1) het tegengaan van belastingontwijking/ontduiking, (2) ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden, (3) een ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime, (4) verduurzaming van productie en handel en (5) het tegengaan van klimaatverandering.

3. Hoe kan de bovengenoemde Nederlandse inzet op beleidscoherentie voor ontwikkeling verder versterkt of verbeterd worden?

Wat we nodig hebben is meer inzicht in de trade-offs en synergiën tussen de beleidsvelden, en daarmee ook minder 'schotten' tussen de diverse departementen en een betere verbinding tussen nationaal en internationaal. In het onderzoek is de laatste jaren te weinig aandacht geweest voor de interacties tussen nationaal beleid en internationale uitwerking. Nederlands onderzoek, over de volle breedte van disciplines, dient een internationale blik te hanteren en moet – samen met lokale partners – de lokale gevolgen van Nederlands beleid meer meenemen in hun onderzoek. NWO kan daarin samen optreden met de Minister van BHOS.

Vraag 4 van 10

Vragen m.b.t. Buitenlandse Handel

Internationale handel en investeringen zijn van groot belang voor de Nederlandse welvaart en werkgelegenheid. De Nederlandse welvaart wordt voor een derde verdiend door internationale handel en een derde van onze banen zijn verbonden aan internationale handel. Onze internationale concurrentiepositie is onderhevig aan de "twin-transities" (digitalisering/innovatie en klimaat/duurzaamheid) en verschuivende geopolitieke verhoudingen. Het is voor Nederland van groot belang om het verdienvermogen te versterken nu en in de toekomst.

Strategisch en duurzaam handelsbeleid

In anticipatie op de geopolitieke en transitie-ontwikkelingen sturen ook buitenlandse staten sterker op hun nationale en internationale beleid. Zo passen staten in toenemende mate assertievere economische diplomatie toe en zetten zij economische machtsinstrumenten in om hun internationale doelen na te jagen. Nederland kan hierin niet achter blijven. De verwevenheid van ons land met de rest van de wereld is groter en kwetsbaarder dan ooit. Als onderdeel van een samenhangend buitenland beleid, zal Nederland zich toeleggen op een strategisch en duurzaam handelsbeleid.

4. Hoe kan de overheid het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in het buitenland versterken?

Voor een vitale economie die maatschappelijke uitdagingen aanpakt, is innovatie essentieel. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van economisch verdienvermogen en bereikt maatschappelijke impact. Om die dubbele doelstelling te realiseren is er behoefte aan (nieuwe) innovatiemethodieken, governance- en financieringsmodellen en beleid waarbij ook (intellectuele) eigendomsrechten goed geregeld zijn.

Kennisinstellingen kunnen samen met bedrijven deze impact realiseren, ook buiten Nederland. Een 'internationalisering' van de Kennis en Innovatie Agenda (KIA) Maatschappelijk Verdienvermogen vormt een goede start. Dit kan bijdragen aan een versterking van de lokale kennisinfrastructuur en het lokale ondernemersklimaat in lage en middeninkomenslanden en daarmee het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven vergroten.

Vraag 5 van 10

Thema's en sectoren van de toekomst

Nu de wereld in transitie is om een goede toekomst voor ons en de generaties na ons te bewerkstelligen verandert de focus van bedrijven, overheid en kennisinstellingen.

5. Op welke thema's of sectoren ziet u kansen om internationaal te ondernemen?

- Voedselzekerheid, water, landbouw
- Energietransitie & duurzaamheid
- Gezondheid & Zorg
- Migratie en veiligheid
- Kennis, als overkoepelende sector

Bouw capaciteit om geneesmiddelen te ontwikkelen, nieuwe gewassen of nieuwe energiedragers. Zorg op deze thema's voor een goed academische klimaat *en* een goed ondernemersklimaat waarin start-ups kunnen opleven.

Vraag 6 van 10

Samenwerking publiek-privaat en rol Midden en Klein Bedrijf (MKB)

Een succesvolle aanpak op het gebied van internationale handel vraagt samenwerking tussen burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de overheid. Het is nuttig om aan te sluiten op de behoeftes van de markt. Waar zijn bedrijven (specifiek het MKB) mee geholpen om de exportkracht en innovatiekracht te vergroten?

6. Hoe kan de overheid het bedrijfsleven (specifiek het MKB) dat internationaal onderneemt (of dat zou willen) beter ondersteunen om zaken te doen in het buitenland?

- Welke ondersteuning hebben bedrijven nodig om internationaal succesvol te zijn op terreinen van digitale innovatie (innovatiesamenwerking) en verduurzaming?
- Voor handel met welke landen (of regio's of markten) zou ondersteuning moeten zijn?
- Wat zou de overheid op het gebied van handelsbevordering niet meer moeten doen?

Het Nederlandse MKB moet betere toegang krijgen tot de innovatiesystemen in lage en middeninkomenslanden. Kennisinstellingen kunnen hierbij een verbindende rol spelen. De overheid kan in lage- en middeninkomenslanden bijdragen aan een sterk en stabiel juridisch en institutioneel kader waarin innovatie en ondernemerschap kunnen gedijen.

Vraag 7 van 10

Vragen m.b.t. Ontwikkelingssamenwerking

Nederlandse inzet op Ontwikkelingssamenwerking

Nederland is op verschillende thema's actief op gebied van ontwikkelingssamenwerking. Zo investeren we in het realiseren van de Sustainable Development Goals (SDG's) en zetten we extra in op opvang in de regio, toegang tot vaccins, klimaatadaptatie en -mitigatie. Nederland gaat door met wat goed gaat en focust op waar Nederland goed in is, zoals verbinding tussen diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Meer informatie over het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van Nederland is te vinden op www.nlontwikkelingssamenwerking.nl.

7. Waar is Nederland op het gebied van ontwikkelingssamenwerking volgens u goed in? Op welke thema's zou Nederland een aanjagende rol kunnen vervullen?

Nederland is bij uitstek goed op die terreinen waar innovatie en ondernemerschap samen komen. De Nederlandse kennisinstellingen hebben een zeer goede kennisbasis op verschillende SDGs. Dit zien we bijvoorbeeld op de thema's voedselzekerheid, waterbeheer, energie, klimaat, duurzaamheid en gezondheid. Op deze thema's zijn de afgelopen jaren sterke triple helix netwerken ontwikkeld. Continuïteit is hier belangrijk. Continuïteit in beleid en themakeuze, maar ook continuïteit in samenwerking om zo duurzame wetenschappelijke netwerken te creëren op deze thema's. Nederland is goed in het creëren en delen van kennis en in het ontwikkelen van talent. Daar moet blijvend op worden ingezet.

Tegelijkertijd zien we ook nieuwe uitdagingen opkomen waar Nederland kan bijdragen aan oplossingen. Vooral thema's als gezondheid, migratie en veiligheid vragen om een sterkere verbinding tussen nationaal beleid en internationale consequenties.

Vraag 8 van 10

Innoveren op OS

Nederlandse internationale samenwerking is flexibel en kennisintensief, we zijn vernieuwend. Zo ontwikkelt Nederland nieuwe manieren van werken en partnerschappen die daarna door bijv. de Europese Commissie en Wereldbank worden opgepakt of opgeschaald. De Nederlandse internationale samenwerking fungeert dus veelal als een creatieve en kennisintensieve incubator (een broedplaats voor nieuwe ideeën. Nederland is een relatief kleine donor, maar als lidstaat van de EU en via bilaterale hulp kan Nederland de zichtbaarheid van EU-hulp vergroten en additionele relevante kapitaalstromen generen.

8. Op welke manier en op welk vlak kan de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking nog meer innoveren?

Het Nederlandse BHOS beleid moet de ontwikkeling van nationale en regionale innovatiesystemen in de landen waar we mee samenwerken tot prioriteit maken. Dat levert een sterker (maatschappelijk) verdienvermogen op voor deze landen en biedt daardoor meer perspectieven voor het Nederlandse bedrijfsleven die in deze landen actief zijn. Een brede coalitie van kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden kan deze ontwikkeling mogelijk maken. Dat vraagt echter om een systeembenadering waarbij de grote maatschappelijke uitdagingen in samenhang bekeken worden en zowel naar maatschappelijke impact als naar economisch verdienvermogen gekeken wordt.

De Nederlandse kennissector kan daar aan bijdragen door onderwijs- en onderzoekssamenwerking. Waar mogelijk moeten deze kennisactiviteiten goed op elkaar afgestemd worden of zelfs geïntegreerd worden in één brede aanpak gericht op de ontwikkeling van de lokale kennisinfrastructuur. Voor zo'n geïntegreerde aanpak bestaat ook steun bij NWO-WOTRO, de Universiteiten van Nederland (UNL), Vereniging Hogescholen, SAIL (koepel van internationale kennisinstellingen), het Platform International Education) en bij de diverse ontwikkelingsorganisaties. Een dergelijke geïntegreerde aanpak van onderwijs, onderzoek en innovatie, met betrokkenheid van het gehele kennislandschap, zou zich het beste kunnen richten op landen of regio's met een sterke Nederlandse *footprint*.

Daarbij moet waar mogelijk voortgebouwd worden op eerdere interventies. Zo kunnen nieuwe inzichten die voortkomen uit onderzoek vragen om het ontwikkelen van innovatieve kennis en vaardigheden voor de beroepsbevolking. Op zijn beurt kan een beter opgeleide en een ondernemende beroepsbevolking een impuls geven aan de ontwikkeling van nieuwe kennis. Deze cyclische vorm van kennismangement gebaseerd op lokaal eigenaarschap, moet in de toekomst leiden tot een kennisinfrastructuur die zelfstandig opereert maar is ingebed in een mondiaal wetenschaps- en innovatiesysteem. Ontwikkelingen zoals open onderwijs, open data en open science kunnen daarin een belangrijke rol spelen.

Vraag 9 van 10

Een donor met durf

De Nederlandse internationale inzet is gedurfd, omdat we financiële investeringen koppelen aan onze diplomatieke inzet en expertise. We continueren thema's waar we traditionele meerwaarde hebben: seksuele en reproductieve rechten en gezondheid (SRGR), water, voedselzekerheid en veiligheid & rechtsorde. Daarbij kunnen we nog meer gebruik maken van het diplomatieke gewicht van o.a. de EU. We investeren in systeemverandering om te zorgen dat we de SDG's in 2030 realiseren. Met systeemverandering bedoelen we dat we de systemen die armoede en ongelijkheid in stand houden aanpakken.

9. Op welke manier/welk vlak kan Nederland als donor nog meer durf te tonen?

Om de targets van de SDGs in specifieke partnerlanden te realiseren zal het bovenal belangrijk zijn dat er lokale kennis en capaciteit ontwikkeld wordt. Het ministerie zou moeten inzetten op lokaal eigenaarschap op deze thema's. Lokaal wordt bepaald wat er nodig en wenselijk is om de doelen te behalen en samen met Nederlandse kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven wordt bekeken hoe wij daaraan kunnen bijdragen. Daarbij moet Nederland lastige onderwerpen als SRGR of mensenrechten niet uit de weg gaan.

Nederland moet ook durf tonen in de samenwerking. De wereld is in een staat van bijna continue verandering, maar desondanks moet er geïnvesteerd worden voor de lange termijn. Door langduriger kennisprogramma's aan te durven gaan, met integratie van onderzoek, innovatie en capaciteitsopbouw, in samenwerking met publieke en private sectoren, kan de Nederlandse bijdragen gemaximaliseerd worden. Durf te kiezen voor een beperkt aantal thema's in een aantal landen waar Nederland een toegevoegde waarde kan leveren.

Vraag 10 van 10

Afrondende algemene vraag

10. Heeft u nog andere punten van aandacht die u vindt dat meegenomen dienen te worden in de nieuwe beleidsnota?

1. Een sterk BHOS beleid staat niet los van een sterk nationaal beleid. De BHOS nota moet daarom goed verbonden worden aan de beleidsagenda's en onderzoeksagenda's van andere departementen. Dat geldt natuurlijk ook andersom. Nationale beleidsagenda's moeten meenemen wat de mondiale consequentie van Nederlandse maatregelen zijn.
2. Het gaat niet alleen om beleidsvorming maar juist ook om de implementatie. Continuïteit is belangrijk. Zorg voor een lange termijn visie gericht op bepaalde regio's of bepaalde thema's en biedt follow-up mogelijkheden na opstart van projecten en programma's.